

Ouroboros en de Etspers

‘Heb je het begin van ons verhaal aan haar eigen einde vastgeplakt?’, vraagt Jeroen.

‘Ja, zet de fax maar aan’, zegt Marinke.

In de Backer&Rueb hal komt de vastgeplakte loop als ogenschijnlijk rizomatisch symptoom uit de printer.

In een wereld die aan hybris ten onder te zijn gegaan lijken zich vele groeperingen zich schuil te houden in de brokstukken van de eens op hol geslagen beschaving. Dit zijn flarden van een reisverhaal van twee mythologen die op zoek gaan naar verscholen stammen in het post-post-post-post-modernistische slagveld.

“Volgens mij moet het hier zijn”, sprak Marinke voorzichtig terwijl ze aan het hek rammelde. Het verwrongen ijzer en prominente slot vertoonden sterke tekenen van geweld en verdediging.

“Hermetisch afgesloten”, zei Jeroen. Aan de haven stonden wel meer vervallen fabriekspanden. Ze rammelde nog een keer waardoor de dikke schakelketting los kwam. Het hek was gewoon open, de geslotenheid loutere schijn.

De nomadische stam had de mythologen uitgenodigd om deel te nemen aan het gemeenschapsleven in de Backer & Rueb hal. De stam zou er voor een aantal weken zijn intrek nemen en ze nodigde diverse geïnteresseerden uit om deel te nemen aan al dan niet noodzakelijke ceremoniële activiteiten of deze zelf te initiëren. Elke actie kon iets zijn, maar ook niets. Wat het verschil bepaalde was bespreekbaar. Waar konden we beginnen? Alles was mogelijk! Al was het wel fijn als De etspers, protagonist van het verhaal niet direct een brute dood zou sterven.

Daar stond ze, de grote zware pers, prominent in het midden van de ruimte. Ze deelde haar karakter met het gebouw, ze zou er om die reden altijd al gestaan kunnen hebben. Het was de plek waar ogenschijnlijke willekeurigheid tot vorm en kleur werd gedrukt. Een toonbeeld van de menselijke maat in een ruimte waarin de natuur haar plek aan het heroveren was. In de ventilatieschacht nestelde een stel torenvalken, langs de muren snelde af en toe een rat en door de gebroken ramen sijpelde regenwater binnen waardoor bramen en varens zich door de verder ontwrichtende bakstenen omhoog werkten. De ruimte leek te spreken. Geef mij terug wat eens onverdeeld was, maak tot gruis dat wat gedrukt werd, wordt vloeibaar, dat wat gestold is.

“De status quo is er een van geïnstrumentaliseerd wantrouwen”, sprak een van de leden. “Hier wordt daar uitgebroken door de erkenning van de volwaardigheid van de ander waardoor de destructieve drift wordt opgeheven en de dienstbaarheid aan het collectief waarlijker is dan kwade trouw.”

“Mooie woorden, mooie overtuigingen”, zei Marinke terwijl zij en Jeroen een rondje door de loods liepen, “maar voel je de wil om erin mee te gaan?” vroeg Jeroen. *“Ik zou wat afgebladderde verf kunnen afsteken”,* sprak Marinke terwijl ze met haar hand over de pers ging. In haar ooghoek zag zij de rat wegglijpen door een gat in de muur. “En jij dan?” vroeg Marinke. “Ik krijg vooral ontzettend veel zin om te gaan tuinieren”, zei Jeroen. “Lekker die bramen cultiveren en de bakstenen wat meer in perkjes arrangeren. Misschien denk ik alles wel te weten, zit ik in mijn Wittgensteiniaanse interbellum?”

“Ik zou ook een strandlaken op het zand kunnen leggen en een goede kuil kunnen graven of iets kapot kunnen maken”

“Destructie kan vruchtbaar zijn’, sprak een wijze stamgenoot, ‘niet destructie om de destructie’.

‘Misschien kan ik mijn zelf kapot maken om toe te kunnen treden tot het collectief?’

‘Zelfdestructie veronderstelt een zelf. We kunnen dat hele zelf als een verzinsel uit het avondland, een machtsmiddel, een valkuil, wel missen’, zei een van de stamONThoofden. Geen van de stamleden was het hoofd. Zijn gezelschap zette dit kracht bij. Als begrip is individu ook nog een overblijfsel van een atomistisch wereldbeeld, ik spreek liever van dividu, deelbaarheid.

“Zijn wij samen schrijvend dividu?”, vroeg Marinke aan Jeroen. “Op het ceremoniële moment dat we deze woorden publiek maken zal ik ze moeten onderschrijven”. Het moment van naamgeving van een dividu is dan dus ceremoniële plicht of dichotomie? Iets van die eigenheid lijkt niet op te willen lossen of is dat weer mijn mythologische hang naar betekenis? Woorden dwingen ook eerder betekenis af dan beelden, maar aan het effect van het beeld valt het zomin te ontsnappen als aan het effect van woord. Dat heeft niets met deelbaarheid te maken maar met de blik waarmee je waarneemt en waar we niet aan kunnen ontsnappen. We zitten fysiek gevangen in ons mythologische zelf waar we ook niet uit kunnen stappen, tenzij we of destructief worden of onszelf dienstbaar maken aan het collectief.

Betekenisvol wordt het pas als je dat hoofd er weer terug opzet en er verhalen van probeert te maken. Wetende dat die verhalen niet minder onpersoonlijk zijn, de woordensaus deed de frieten slechts beter smaken. Dat effect was toch reëel?

Terwijl de mythologen bleven zoeken naar verheffing en kunst waarin de doodsdrift een gezicht kreeg gingen de ratten hun weg.

Om de adrenaline op peil te houden doorkruiste een mythologische rat ‘s nachts de loods en daagde de torenvalk uit. Likkend aan de wonden van haar staart dacht ze erover om haar hoofd te gebruiken en er een goed verhaal van te maken. Het Wittgensteinse interbellum was immers ook met woorden uitgesproken. De torenvalk had haar goed te pakken gekregen. Ze had hem op haar beurt het vel van de klauwen gebeten om vervolgens van grote hoogte naar beneden te storten. Ze kon haar val breken door zich vast te klampen aan de huizenhoge kledingstukken die aan zelfgemaakte kleerhangers in de nok van de loods hingen. De torenvalk zou haar positie niet meer beslechten. Ze hoefden niets meer aan elkaar te bewijzen, elk werk kon er zijn, en kon er niet zijn. De tijd stond stil.

Hoe verhoudt zich het begin aan het eind als de chronologie uit het raam is? Een tot vormen en kleuren gedrukte kakofonie van suggesties, wensen en verwensing. Het was tijd voor een groepsritueel. Marinke en ik werden naar de pers geleid. “Doet het pijn”, vroeg ik. “Nee”, sprak er een, het is juist een bevrijding, je voelt er niets van. Marinke legde haar hand op de lopende band. Langzaam bewoog ze richting de rollen met iedere draai aan de pers. “Rizo-Rizo-Rizo-Matica”, weerklonk het uit alle hoeken van de loods. Alle ongeschreven regels kwamen in tongen uit longen en harten. Toen haar pols door de pers knarste greep Marinke uit angst met haar andere hand de hand van Jeroen vast. Ze keken elkaar angstig aan totdat de pers haar schouder beet pakte en haar hoofd meesleurde. “Hoe voelt het nu om ONThoofd te zijn?”, riep Jeroen naar haar, maar hij kreeg geen gehoor.

Zonder hoofd kon ze eindelijk toetreden tot de gemeenschap, maar dat kon ze niet meer denken. De afdrukken werden uitgelegd over de zandvlakte, van enkele lappen werd een podiumdoek gemaakt.

Op een dag observeerden zij een van de ratten die uit wanhoop aan zijn eigen staart was begonnen te knabbelen. “Wat een prachtig beeld”, riep een van de stamleden. Een eeuwige wederkeer, dat leek de cadans. Hoe lang waren zij al in dit gezelschap? Het glas dat onder de drup van een dakraam was gezet

bleef telkens half vol, of half leeg? De inslag van de druppel leek telkens dusdanig veel water in beweging te brengen dat er een equilibrium bereikt was.

Zit de kop nou nog aan de staart vast, vroeg Jeroen terwijl Marinke de rat voorzichtig op de lopende band legde. Fascinerend hoe een Ouroboros toch telkens verandert in een reeks. Wat is dat toch? Is het de paradox van de pijl of toch het juk van de temporaliteit? Alsof de indruk van de rat in de rollen gegrift stond rolde er een slang uit, de rattenreeks.

Er wordt gezegd dat mycelium het grootste organisme op aarde is. Een onderhuidse vertakking die in tal van verschijningsvormen de kop opsteekt maar in wezen Een is.